

ITINERARI FORMATIU HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Especialitat **Otorinolaringologia** **Data revisió itinerari: març 2019**

Cap de la unitat docent: Miquel Quer Agustí

Tutors : Júlia de Juan. Jacinto García

**Data d'aprovació per la comissió
de docència:**

Introducció:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, a **ORL**, hi han algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

Durada de la formació

4 anys amb el següent esquema

1er any: rotació de 2 mesos al servei de Cirurgia Plàstica i 10 mesos d'estada general al servei d' ORL.

2on any: 2 rotacions de 6 mesos adscrit a una secció

3er any: 2 rotacions de 6 mesos adscrit a una secció.

Rotació de 1 mes al Hospital General de Astúries.

4rt any: 2 rotacions de 6 mesos adscrit a una secció

Objectius generals i específics de l'especialitat, i calendari de rotacions.

Segons especifica l'ordre SCO/1262/2007, l'objectiu general del programa formatiu d'Otorinolaringologia és dotar al resident d'habilitats suficients per desenvolupar l'activitat d'Otorinolaringòleg/òloga general. S'ha de possibilitar que el resident pugui adquirir competència en els procediments diagnòstics i terapèutics propis de l'especialitat.

A més, es fa particular èmfasi en els aspectes ètics de la pràctica mèdica, la gestió dels recursos sanitaris i el treball en equip. Finalment es demana inculcar al resident l'interès per la recerca científica.

Amb aquesta perspectiva hem dissenyat un pla formatiu que s'adapta a l'estructura del nostre servei i la seva estructura en unitats funcionalment independents. Així, els residents realitzen dos rotacions semestrals per cadascuna de les unitats del servei de forma no consecutiva a partir de R2. El rol del resident a cada rotació canvia tal com s'especifica més endavant, incrementant-se la complexitat i l'autonomia del resident/a durant la segona rotació.

Calendari de rotacions.

Rotació	Any	Durada	LLoc
Rotació general per ORL	R1	10 mesos	HSCSP ORL
Cirurgia plàstica	R1	2 mesos	HSCSP C. Plàstica
Otologia 1	R2-R3	6 mesos	HSCSP ORL- Otologia
Rinologia 1	R2-R3	6 mesos	HSCSP ORL- Rinologia
Laringologia 1	R2-R3	6 mesos	HSCSP ORL- Laringologia
Otologia 2	R3-R4	6 mesos	HSCSP ORL- Otologia
Rinologia 2	R3-R4	6 mesos	HSCSP ORL- Rinologia
Laringologia 2	R3-R4	6 mesos	HSCSP ORL- Laringologia
ORL Oviedo	R3	1 mes	H. Universitario General de Asturias

Rotació general per ORL: 10 mesos

En aquest període es busca que l' R1 tingui el primer contacte amb la patologia més habitual i adquireixi les habilitats i coneixements que li permetin tenir una ràpida adaptació a les futures rotacions. Totes les seves accions són tutelades. El resident realitza primeres visites, urgències, passa visita a sala i va a quiròfan sempre al costat d'un adjunt del servei. No realitza cap activitat del nivell 1.

Anamnesi general i específica de patologia ORL	Nivell 2-3
Otoscòpia	Nivell 2-3
Audiometria tonal y verbal	Nivell 3
Impedanciometria	Nivell 3
Extracció de taps de cera i cossos estranys del conducte auditiu	Nivell 2-3
Rinoscòpia anterior y endoscòpia nasal	Nivell 2-3
Exploració microscòpica de l'orella	Nivell 2
Resolució d'urgències no quirúrgiques	Nivell 2-3
Epistaxis: taponament anterior i posterior	Nivell 2-3
Inspecció i palpació cervicofacial	Nivell 2
Examen clàssic i endoscòpic d'orofaringe i cavitat oral	Nivell 2
Examen per laringoscòpia indirecta i endoscòpia d'hipofaringe i laringe	Nivell 2
Traqueotomia reglada	Nivell 2
Exploració clínica de las glàndules salivals	Nivell 2

Rotació per cirurgia plàstica: 2 mesos

Els objectius docents d'aquesta rotació, implantada en aquesta última revisió del programa, son millorar el coneixement del tractament de ferides traumàtiques, especialment de la cara, millorar la tècnica bàsica de sutura i fer una primera aproximació del pacient tractat amb penjolls microanastomosats.

Tractament de ferides traumàtiques	Nivell 2-3
Tècniques bàsiques de sutura de ferides	Nivell 2-3
Cura postoperatòria de penjalls regionals i microanastomosats	Nivell 3

Rotació per la secció d'otologia

La rotació es fa en 2 períodes de 6 mesos.

Primera rotació:

Otoscòpia	Nivell 1
Exploració microscòpica de l'orella	Nivell 1
Audiometria tonal i verbal	Nivell 1
Impedanciometria	Nivell 1
Laboratori d'os temporal	Nivell 2-3
Extracció de taps de cera i cossos estranys del conducte auditiu	Nivell 1
Realització e interpretació de proves neurofisiològiques	Nivell 3
Cirurgia d'orella mitjana i externa	Nivell 3

Miringotomia	Nivell 2-3
Drenatges transtimpànics	Nivell 2-3
Rehabilitació vestibular	Nivell 3
Cures del pacient postquirúrgic	Nivell 2-3
Exploració del nervi facial	Nivell 1
Exploració amb potencials evocats auditius	Nivell 2-3
Miringoplàsties	Nivell 2-3

Segona rotació:

Laboratori d'os temporal	Nivell 1
Cirurgia d'orella mitjana i externa	Nivell 1-2
Mastoïdectomia	Nivell 1-2
Cirurgia de traumatismes, malformacions i abordatges laterals de base de crani	Nivell 2-3
Miringoplàsties	Nivell 1
Cirurgia de dispositius implantables	Nivell 2
Cures del pacient postquirúrgic	Nivell 1
Tractaments intratimpànics	Nivell 1
Avaluació d'adaptació protètica	Nivell 1-2
Avaluació i maneig dels dispositius implantables	Nivell 2-3
Cirurgia reconstructiva d'orella mitjana	Nivell 2-3
Abordatges de base de crani, cirurgia oncològica, cirurgia d'implants coclears i cirurgia de les malformacions	Nivell 2-3
Cirurgia del nervi facial	Nivell 2-3

Rotació per la secció de Rinologia

La rotació es fa en 2 períodes de 6 mesos.

Primera rotació:

Rinoscòpia anterior i posterior	Nivell 1
Resolució de les urgències de nas i sins no quirúrgiques	Nivell 2
Epistaxis: taponament anterior i posterior	Nivell 1-2
Cures endoscòpiques de cirurgia de nas i sins	Nivell 2-3
Interpretació de les tècniques d'imatge de nas i sins	Nivell 2-3
Tècniques d'exploració endoscòpica rígida i flexible	Nivell 1-2
Exploració funcional de les fosses nasals	Nivell 2-3
Coagulació endoscòpica de les artèries etmoïdal anterior i esfenopalatina	Nivell 2-3
Biòpsies nasals, puncions de sins	Nivell 2-3
Septoplàstia	Nivell 2-3
Cirurgia endoscòpica bàsica	Nivell 2-3
Cirurgia de abordatge extern	Nivell 3
Rinoplàstia	Nivell 3
Adenoïdectomia	Nivell 2
Amigdalectomia	Nivell 2
Uvulopalatoplàstia i cirurgia de la roncopatia	Nivell 2

Segona rotació:

Cures endoscòpiques de cirurgia de nas i sins	Nivell 1
---	----------

Cures d'abordatges externs	Nivell 1
Interpretació de les tècniques d'imatge de nas i sins	Nivell 1
Coagulació endoscòpica de les arteries etmoïdal anterior i esfenopalatina	Nivell 1-2
Biòpsies nasals, puncions de sins	Nivell 1
Septoplàstia	Nivell 1
Cirurgia de abordatge extern	Nivell 1-2
Cirurgia endoscòpica bàsica	Nivell 1
Rinoplàstia	Nivell 1-2
Dacriocistorrinostomia	Nivell 1-2
Cirurgia endoscòpica avançada	Nivell 2-3
Cirurgia de base de crani anterior	Nivell 2-3
Cirurgia de descompressió orbitària	Nivell 2-3
Adenoïdectomia	Nivell 1
Amigdalectomia	Nivell 1
Uvulopalatoplàstia i cirurgia de la roncopatia	Nivell 1

Rotació per la secció de Laringologia i Cirurgia Cervicofacial.

La rotació es fa en 2 períodes de 6 mesos.

Primera rotació:

Inspecció i palpació cervicofacial	Nivell 1
Examen clàssic i endoscòpic d'orofaringe i cavitat oral	Nivell 1
Examen per laringoscòpia indirecta i endoscòpia d'hipofaringe i laringe	Nivell 1
Traqueotomia reglada	Nivell 1
Exploració clínica de les glàndules salivals	Nivell 1
Resolució d'urgències no quirúrgiques de faringe, laringe i cervicals	Nivell 2-3
Interpretació de les tècniques d'imatge de faringe i laringe	Nivell 2-3
Exploració funcional de la deglució	Nivell 2-3
Exploració estroboscòpica de la laringe	Nivell 2-3
Exploració clínica de la glàndula tiroides	Nivell 2-3
Interpretació de proves funcionals de la glàndula tiroides i de les glàndules paratiroides	Nivell 2-3
Cures d'abordatges externs de cirurgia laringofaríngia o cervical	Nivell 2-3
Biòpsies sota anestèsia local	Nivell 2
Microcirurgia laríngia bàsica	Nivell 2
Adenectomia. Cirurgia de quistos cervicals	Nivell 2
Exèresi de càlculs ductals. Sialoendoscòpia	Nivell 2-3
Cirurgia d'urgència dels abscessos periamigdalins	Nivell 2-3
Cirurgia dels tumors malignes d'orofaringe i hipofaringe	Nivell 3
Buidament ganglionar cervical funcional i radical	Nivell 3
Penjalls pediculats cervico-toràcics per a la reconstrucció de grans defectes cervicals	Nivell 3
Laringectomies parcials, totals i ampliades per via externa	Nivell 3
Faringolaringuectomies. Cirurgia dels tumors malignes del si piriforme	Nivell 3
Paratiroidectomia.	Nivell 3
Cirurgia tiroïdal: Hemitiroïdectomia. Tiroïdectomia subtotal. Tiroïdectomia total amb i sense buidament ganglionar	Nivell 3
Submaxilectomia.	Nivell 3
Exèresi extracapsular de tumor benigne de glàndula paròtide.	Nivell 3
Parotidectomia parcial	Nivell 3

Segona rotació:

Resolució d'urgències no quirúrgiques de faringe, laringe i cervicals	Nivell 1
Interpretació de les tècniques d'imatge de faringe i laringe	Nivell 1
Exploració funcional de la deglució	Nivell 1
Exploració estroboscòpica de la laringe	Nivell 1-2
Exploració clínica de la glàndula tiroides	Nivell 1
Interpretació de proves funcionals de la glàndula tiroides i de les glàndules paratiroides	Nivell 1-2
Cures d'abordatges externs de cirurgia laringofaríngia o cervical	Nivell 1
Biòpsies sota anestèsia local	Nivell 1
Microcirurgia laríngia bàsica	Nivell 1
Adenectomia. Cirurgia de quistos cervicals	Nivell 1
Exèresi de càlculs ductals. Sialoendoscòpia	Nivell 1-2
Cirurgia d'urgència dels abscessos periamigdalins	Nivell 1
Cirurgia dels tumors malignes d'orofaringe e hipofaringe	Nivell 2-3
Buidament ganglionar cervical funcional i radical	Nivell 2-3
Penjalls pediculats cervico-toràcics per a la reconstrucció de grans defectes cervicals.	Nivell 2-3
Microcirurgia laríngia làser i fonocirurgia complexa	Nivell 1-2
Traqueotomia/ laringotomia d'extrema urgència	Nivell 1
Laringectomies parcials, totals i ampliades per via externa	Nivell 2
Fistuloplàstias fonatòries	Nivell 2
Faringolaringuectomías. Cirurgia dels tumors malignes del si piriforme	Nivell 2-3
Paratiroidectomia	Nivell 2
Cirurgia tiroïdal: Hemitiroidectomia. Tiroidectomia subtotal. Tiroidectomia total amb i sense buidament ganglionar	Nivell 2
Submaxilectomia.	Nivell 1
Exèresis extracapsular de tumor benigne de glàndula paròtide	Nivell 2-3
Parotidectomia parcial	Nivell 1-2
Parotidectomia total conservadora i total radical amb i sense buidament ganglionar	Nivell 3

Rotacions Externes

El pla de rotació inclou la rotació d' 1 mes de durada als R3 a l'Hospital General Universitari d'Astúries. Els objectius docents són l'aprenentatge de patologies complexes de la glàndula tiroide i patologia de base de crani.

També s'ofereix la possibilitat de rotació al resident, segons petició pròpia per visitar altres centres especialitzades en patologies específiques d'interès personal.

En relació a la rotació per atenció primària establerta al nou programa docent de la nostra Especialitat (*ORDEN SCO/1262/2007, de 13 de abril 2007*), una vegada vistos i analitzats els objectius docents establerts pel Ministeri per aquesta rotació ("Ampliar la formació del resident en: Comunicació assistencial, relació médico-paciente, en la faceta preventiva y asistencial (individuo, familia y comunidad con un enfoque bio-psico-social) de la especialidad de Medicina Familiar y Comunitaria, el razonamiento

clínic en un contexte de alta incertidumbre diagnòstica y alta frecuentación, así como conocer aspectos básicos relativos a la organización, funcionamiento y gestión de los Centros de Salud, según el plan formativo que se determina”), es va considerar en el seu moment que els residents ja assoleixen aquests objectius al llarg del programa formatiu de la nostra Unitat Docent; tenen coneixement de la patologia i dels circuits de medicina primària, donat que roten un cop per setmana durant els primers dos anys de formació pel CAP controlat pel metges adscrits al nostre Servei, i coneixen les patologies i les vies de drenatge dels pacients segons prioritats. Es va desestimar per tant la seva implantació, comunicant-se aquesta decisió argumentada a la comissió de docència en data 29 de gener 2010.

Guàrdies

Durant el primer any de residència, les guàrdies es realitzaran al Servei d'urgències, integrats a l'equip de cirurgia general. Puntualment, es podrà fer càrrec de la patologia ORL que es vegi en aquest punt de guàrdia, sota la supervisió de l'adjunt de cirurgia general en presència en aquesta àrea.

A partir de R2, el resident realitza guàrdies d'especialitat, amb una mitjana de 4 o 5 mensuals assignades pel resident gran. Durant la guàrdia, el resident és responsable de tenir cures dels pacients ingressats a sala així com d'atendre les urgències referides a l'hospital. El resident disposa d'un adjunt localitzable al qual se li pot consultar qualsevol procediment o pot personar-se en cas de necessitat. En cas de requerir cirurgia, la presència de l'adjunt és obligatòria.

Activitats formatives del pla transversal comú:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Residents	presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Curs urgències quirúrgiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers d'habilitats	presencial	•	•	•
Tallers simulació	presencial		•	•
Suport Vital Avançat (àrees concretes)	presencial	•		
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial	•		
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•		
Curs radioprotecció	on line	•		
Metodologia de recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Infecció nosocomial	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	
Gestió clínica	Online/presencial			•

Activitat formativa docent que es realitza al Servei

- **Sessió ordinària del Servei.** Al Servei d'ORL es presenta setmanalment una sessió bibliogràfica o de revisió de casos tant per adjunts com per residents. El resident presenta un mínim d'una sessió ordinària per any de residència. Aquestes sessions són tutoritzades per un adjunt/a de la secció pertinent.
- **Cursos de dissecció.** Actualment el servei organitza dos cursos de dissecció: curs de dissecció cervical i parotida i curs de dissecció nasosinusal. Els residents de primer any son convidats a participar al curs de dissecció cervical i els de tercer any al de dissecció nasosinusal. El servei disposa de laboratori d'os temporal propi on els residents poden practicar el fressat d'os temporal amb supervisió directa dels adjunts de la secció d'otologia.
- **Cursos monogràfics.** Les diferents seccions del servei organitzen diversos cursos monogràfics: pròtesis orella mitjana, al·lèrgia... Els residents són convidats a participar gratuïtament.
- **Sessions de residents.** Anualment s'estableix un programa de sessions de residents organitzat per una de les seccions del servei de forma alternant (laringologia, otologia i rinologia). Les sessions tenen una periodicitat setmanal. Al finalitzar el curs acadèmic al juny es realitza un examen escrit sobre els continguts tractats durant aquell curs.

Assistència a activitats de formació de l'especialitat:

- **Participació a la Societat Catalana d'ORL.** Els residents són animats a participar des del primer any de residència a les activitats formatives de la SCORL: Sessions ordinàries, reunions Inter hospitalàries, congrés.
- **Curs de dissecció d'os temporal.** Els residents participen en un curs extern de dissecció d'os temporal abans de la primera rotació per otologia.
- **Curs de benvinguda a la ORL.** Els residents 1 assisteixen al curs de benvinguda a l'especialitat organitzat per la Sociedad Española de ORL y CCC.

Afavorir l'activitat de recerca dels residents:

- **Participació a congressos.** Els residents són animats a participar a congressos a partir del segon any de residència, tant d'àmbit nacional com internacionals. Els R3-R4 han de presentar un mínim d'una comunicació oral o pòster al Congrés Nacional de la SEORL cada any.
- **Publicacions i tesi doctoral.** El servei d'ORL manté una intensa activitat científica en diverses àrees de l'especialitat. Els residents que ho desitgin poden participar en la feina de recerca per publicar. Així mateix es dona la possibilitat de fer la tesi doctoral durant la residència.